

¹KÖNYVES ERIKA, ²MÜLLER ANETTA

¹ Eszterházy Károly Főiskola, Gazdaságtudományi Intézet, Eger
College of Eszterházy Károly, Institute of Economics Science, Eger

² Eszterházy Károly Főiskola, Testnevelési és Sporttudományi Intézet, Eger
College of Eszterházy Károly, PE and Sport Science Institute, Eger

INNOVÁCIÓS EGYÜTTMŰKÖDÉSEK A SZABADIDŐS SPORT TERÜLETÉN INNOVATIVE COOPERATION IN LEASURE SPORTS

Összefoglaló

A cikkünkben a szabadidős rendezvények innovációs hatását elemeztük. Swot-analízist készítettünk hazánk szabadidős sportjának jelenlegi helyzetéről. Feltártuk az innovációs együttműködés tartalmi és formai elemeit a szabadidős sportrendezvények kapcsán. A stratégia megalapozásához iránymutatást adtunk, melyet összhangban készítettünk el a különböző fejlesztési tervekkel, koncepciókkal és stratégiákkal.

Kulcsszavak: *innováció, szabadidős tevékenységek, események menedzsmentje, stratégia.*

Abstract

In our research we analysed the innovation effect of leisure time events. We created swot analysis in connection with present position of leisure sports in Hungary. We expanded the content and formal elements of innovative cooperation in connection with leisure sport-events. We defined the principles to creating strategy. This principles according to development plans, conceptions and strategies.

Keywords: *innovation, leisure activities, event management, strategy.*

Bevezető gondolatok

A civilizációval napjainkra kibontakozott technikai csodák, vívmányok következménye és életmód-befolyásoló hatásaként jelentkezett az emberek egyre romló egészségi állapota. Napjaink modern ülő-életmódja olyan súlyos egészségügyi problémákat vet fel, melyekre megoldást kell találni. Egyre gyakrabban találkozhatunk azzal a nézettel, hogy a sportolás mindannyiunk életének telje-

sebbé tételét kell, hogy jelentse, életünk tartozéka kell, hogy legyen. „Így napjainkban egyre több ember döbben rá arra, hogy nem csak az elérhető földi javaknak van ára. A legdrágábban megszerezhető és még drágábban megtartható érték az egészség.” Azt mondhatjuk, hogy napjainkra a sport kevesek kedvteléséből sokak szükségletévé vált. Elődeink mindennapi élettevékenységei, munkája igen sok fizikai aktivitást, mozgásos cselekvést igényelt, addig ma ezt a fizikai erőki-fejtést, mozgást a szabadidőben kell „pótolni”.

A szabadidő a munkán és kötelezettségeinken túli olyan idő, mellyel az ember szabadon rendelkezik, melyben szabadon valósíthatja meg kedvteléseit, hobbijait (*Magyar Értelmező Kéziszótár 1989*). A rekreáció, a szabadidő eltöltés kultúrája, mely magában foglalja a szabadidős tevékenységeket (*Kovács 1999*).

Szabadidős tevékenység lehet a pihenés, a kreatív szabadidő-eltöltés, művelődés, fizikai rekreáció.

A szabadidős tevékenységek legfőbb jellemzői:

- szabadon választott,
- kötelezettségektől mentes,
- személyes jelleg,
- élményt adó.

A szabadidős tevékenységek feladata: a szervezet felfrissítése, művelődés, a szervezet az egészség és munkaképesség megtartása, visszanyerése, újratermelése.

A szabadidős fogyasztás klasszikus értelemben vett fogyasztás. A szabadidejében szabadidős tevékenységeket űző egyén közgazdasági értelemben fogyasztó, keresletet támaszt a különböző szabadidős tevékenységekre, -termékekre, -létesítményekre és szabadidős eszközökre. A piaci igényeket kielégítő vállalkozóknak ismerniük kell – mint minden más „jószág” esetében – a kereslet mennyiségét, melyre a piackutatás segítségével kaphatunk választ.

A szabadidős tevékenységek felfoghatók tartós-, nem tartós fogyasztási cikkként valamint tökejjószágként (*Szabó 2005*).

Amennyiben a rekreáció és a szabadidős tevékenységek egyik fontos célja az egészség és munkaképesség megőrzése, akkor a szabadidős tevékenység egyfajta tartós fogyasztási cikkként értelmezhető. A rendszeres rekreáció ugyanis a jelenben és a jövőben egyaránt szükséges, hogy hozzájáruljon az egészség, a munkaképesség, a tökéletes közérzet kialakításához, a hosszú élethez.

A szabadidős tevékenységek, mint nem tartós fogyasztási cikkek

A rekreáció nemcsak az egészségmegőrzését segíti elő, hanem a szórakoztató funkciója legalább olyan fontos motiváció a rekreációs tevékenység űzése során. A sport a sporten, disporten szóból származik. Az 1800-as évek elején gróf Széchenyi hozta be a magyar köztudatba. Az angolszászoknál járt, ahol a sporton a

lőversenyzést, a fogadást, a kártyát értették. Így a sport eredeti jelentése: öröm, csíny, játék, mulattat volt. Ez a definíció egyértelműen a szórakoztató funkciót, az élvezetet és izgalmat állítja az értelmezés középpontjába. A rekreációs tevékenység azonban csak a végzésének időtartalma alatt biztosítja az élvezetet, izgalmat és a szórakozást, vagyis a jószág elfogyasztásával a szabadidős termék hasznosságát is elfogyasztja, mint a nem tartós fogyasztási cikkek esetében.

A szabadidős tevékenységek, mint tőkejóságok

Azok a szabadidős tevékenységek, különösen a sporttevékenységek, melyek alkalmasak az egyén egészségének megőrzésére, a jó fizikai fitness szint fenntartására tőkejósággként is felfoghatók. Ebben az esetben nem konkrétan az egészségre gyakorolt hatás jelenti a rekreáció hasznát, hanem az, hogy a jó egészségi állapotban lévő ember nagyobb teljesítményre képes, megbízhatóbb munkaerő, nagyobb jövedelmet eredményezhet. A humán erőforrás egészségi állapota, mint érték jelenik meg a munkaerőpiacon (pl. Japán). Ezért a sport, és más rekreációs tevékenységek egyfajta befektetésnek tekinthetők, melynek eredményeként csökkennek az egészségügyi kiadások.

A rekreációs tevékenységeknek – különös tekintettel a fizikai rekreációra, sportra, – jelentős pozitív externális hatásai lehetnek.

Amennyiben a lakosság a növekvő szabadidejét, hasznosan, aktívan az egészsége megőrzése, megtartása a jó közérzet kialakítása érdekében teszi, úgy egy egészségesebb nemzet jön létre, ahol csökkennek az állam, a vállalatok és az egyének egészségügyi kiadásai.

Mozgásszegény életmódból kifolyólag a szabadidőnkben többet kell mozogni, hogy a feszültséget a szabadidős sportban vezessük le, így a társadalomban kevesebb agresszió figyelhető meg. Gondoljunk a labdarúgás területét érintő huliganizmus növekedésére, melynek megfékezése komoly összegeket ró az államra a rendfenntartó erők mozgósítása miatt. A bűnözés és a deviáns viselkedés csökkenése szintén nemzetgazdasági érdek.

Az (*American National Institute of Health 2000*) adatai tanúskodnak arról, hogy a különböző betegségekre mennyit költöttek, melyet az **1. táblázatban/in the Table 1** láthatunk.

1. táblázat/Table 1: 2000-ben az USA-ban az egyes betegségek éves össztársadalmi költsége / *Illness Costs in the USA (2000)*

<i>Betegség:</i>	<i>Kiadás: milliárd dollár</i>
Elhízás, túlsúly	117
Szívbetegség	183
Cukorbetegség	100
Ízületi bántalmak	65
<i>Lelki betegségek</i>	148

Kimutatták, hogy a sport csökkenti a táblázatban felsorolt betegségek kialakulását (CDC 2002; *Physical Activity Fundamental to Preventing Disease* 2002). Az összes elhalálozásnak és a halált okozó betegségeknek 16,6%-a a fizikai inaktivitás miatt következett be (CDC 2004, *Physical Activity Fundamental to Preventing Disease* 2002).

Ugyancsak a szabadidősport gazdasági hatásait vizsgálták Kanadában (Staines–Prince–Oliver 2003, Nicolas Staines – Isolde Prince – David Oliver 2003). Arra keresték a választ, hogy milyen gazdasági hatásai vannak annak, ha az emberek többet mozognak, sportolnak?

A fizikai aktivitás hatását mikro- és makroökonómiai szinten egyaránt vizsgálták.

A mikroökonómiai változók közül az alábbiak esetében keresték az összefüggést:

- az egészségügyi kiadások
- halálozási és rokkantsági ráta, a gazdaság teljesítőképessége
- a kormány fizikai aktivitásra fordított kiadásai (1995).

Amennyiben a fizikailag aktívak aránya 25%-kal magasabb lett volna (33% helyett elérte volna az 58%-ot) úgy a kormány egészségügyi kiadásokra 778 millió dollárral költött volna *kevesebbet*, míg csak 237 millió dollárral kellett volna többet költenie a nagyobb arányú fizikai aktivitás miatt. A halálozási és rokkantsági ráta 6%-kal csökkent volna és a gazdaság teljesítőképessége 0,25–1,5%-kal növekedett volna.

A gazdaság makroökonómiai szintjén a következő változásokat indukálta volna a több fizikai aktivitás:

- növekvő GDP
- csökkenő munkanélküliség
- növekvő termelékenység
- kevesebb munkahelyi hiányzás, betegség és munkahelyi baleset.

Amennyiben 1 dollárt áldoznak egy ember sportolására, akkor 10 éves időtávon ez 2–5 dollárnyi megtérülést eredményez, vagyis a szabadidősport, „tőkejöszág”, hosszú távú befektetésnek tekinthető.

A „sportgazdaság” becsült hazai árbevétele 350 milliárd forint, mely a korábbi évekhez viszonyítva piacbővülést mutat (*Sport XXI Nemzeti Sportstratégia 2007–2020*). Az állami költségvetésbe a sportszektorban nyereségesen működő cégek által 2,1 Mrd Ft társasági adó kerül, a végső sportfelhasználás révén pedig 60 Mrd Ft ÁFA. Jelentős tételnek tekintendő a sportban foglalkoztatottak SZJA-ja, mely meghaladja éves szinten a 10 Mrd Ft-ot. A sportágazat ezzel nettó költségvetési befizető, a nemzetgazdaság árbevételének 0,9%-át e szektor termeli. A sportvállalkozások több mint 25 ezer embernek adnak főállásban megélhetést. A sportban foglalkoztatott személyek száma is jelentős, legalább 23 000 fő, ami a nemzetgazdaság összes foglalkoztatottjának 0,9%-a.

SWOT-analízis

Hazánk jelenlegi szabadidős sportját az alábbi SWOT-analízisben értékeltük.

Erősségek:

- Hazánk nemzetközi megítélése a sport területén kimagasló
- Sportrendezvények iránti érdeklődés jelentős
- A turisták száma, turisztikai bevételek dinamikus növekedést mutatnak
- A sport területét érintő képzéseink hazai és nemzetközi munkaerő-piaci megítélése kedvező
- Egészségtudatos szemléletmód már az alapfokú képzésbe is beépül, a szemléletváltás elkezdődött

Gyengések:

- Szabadidős sportrendezvények alacsony száma.
- A sportot kiszolgáló minőségi infrastruktúra területileg koncentrált.
- A képzés nem kellőképpen strukturált, gyakorlat-orientáltsága nem megfelelő.
- A magyar lakosság életviszonyait jól reprezentáló egészségügyi mutatói kedvezőtlenek.
- Alacsony diszkrecionális jövedelem.

Lehetőségek:

- A keresleti trendek tovább erősítik a sikeres sportdesztinációk jelentőségét.
- Az NFT II. forráslehetőséget teremt a sportgazdaság innovatív szerepének erősítésére.
- Egy országos kezdeményezés a régiós partnerség kialakításának eszköze lehet.
- Az egészséges életmód a társadalmi szemléletformálás eszközeként európai uniós értéket közvetít.

Veszélyek:

- A pályázati források szűkülése.
- A társadalmi kohézió csak a gazdaságilag fejlett környezetben fejti ki hatását.
- Regionális együttműködések gyengülése.
- Régiókon átívelő versenyek, programok elmaradása.
- A célcsoport szűkülése.

Az innovációs együttműködés tartalmát és formáját részletezzük a **2. táblázatban/in the Table 2.**

2. táblázat/Table 2: Az innovációs együttműködés tartalmi és formai elemei / *Formal Elements and Content of the Innovative cooperation*

Érdekcsoportok	„Küzdőtér”	Probléma
Média	– A média szerepe meghatározó a szponzorációban – Az innováció jelentőségének erősítése	– A média szerepvállalása nem elég hatékony
Oktatási intézmények	– Az EU munkaerő-piaci elvárásainak megfelelő képzési kínálat – Új típusú kompetenciafejlesztés lehetősége – K+F+I megjelenése a képzésben	– Képzés szűk keresztmetszete – Gyakorlatorientált képzés hiánya az eseménymenedzsment területén – Kompetenciahiány a szabadidőmenedzsment területén
Sportegyesületek, Szakosztályok	– A sportág image-nek növelésében meghatározó szerepe lehet – Sportesemények szervezése	– Meghatározó szerepe elsősorban a versenysport, élsportban van
Önkormányzatok, Térségi szereplők	– Érdekközvetítő és érdekérvényesítő szerep – Koordinációs szerepvállalás	– Az együttműködés és partnerség hiánya regionális, helyi szinten
Lakossági csoportok	– Tömegsportok célcsoportja – A szabadidős tevékenységek a jóléti társadalmak életformája	– Egészségtudatos magatartás alacsony szintje – Kevés szabadidős sportrendezvény – Koncentráció
Kormányzati szervek (ÖTM, NSH, NUSI OKM, GKM Turisztikai Főosztály, OEP)	– Közvetlen és közvetett támogatás a sport területén – A lakosság egészségügyi mutatóinak javításában betöltött domináns szerep – Az egészségkultúra fejlesztésében történő szerepvállalás – Az események dinamizálják a turizmus szereplői gazdasági aktivitását – A térségfejlesztés egyik eszköze a sportesemények lokalizációja	– Az események erős területi koncentráltasága – Az innovatív események menedzsmentjének hiánya – A lakosság egészségügyi mutatói kedvezőtlenek
A sport területén működő multinacionális cégek, kkv-k	– Piacszerzés, profitnövelés – A szponzorálás által kereskedelmi előny szerzése – Az innovatív eseményszervezés, a médiakommunikáció a nemzetköziség és a partnerség alapja a versenyképességnek	– Piaci verseny erősödése – Nehéz a piaci részesedést növelni – Versenytársak aktivitása

A stratégia megalapozása

Értékelésünk alapján a következő problémákkal szembesülünk, melyeket a **2. táblázatban/in the Table 2** összegeztünk. A problémák feltárása után szükséges a fejlesztési irányok áttekintése, amely megadja azt a keretet, amelyben az innovációs együttműködések megvalósulhatnak.

Az innovációs együttműködés összhangban van az alábbi fejlesztési tervekkel, koncepciókkal, és stratégiákkal:

- Nemzeti Sportstratégiával
- az UMFT prioritásaival és irányvonalával, és összhangban áll több Regionális Operatív Programban megfogalmazott fejlesztési elvvel, mint a globális versenyben való helytállás, modernizációs kényszerrel jelentő elvárásnak való megfelelés, tartós egyensúly megteremtése, fenntarthatóság és kohézió elvének való megfelelés
- illeszkedik az Európai Regionális Fejlesztési Alapról szóló közösségi rendeletben foglalt előírásoknak: „innováció és a tudásalapú gazdaság”, valamint „a felsőoktatási intézmények, kkv-k, kutatóintézetek közötti kapcsolatok javítása”
- illeszkedik a Községi Stratégiai Iránymutatások (CSG) prioritásaihoz, hozzájárul a növekedéshez, a tudásalapú és innováció-orientált gazdaság növekedéséhez, amelynek pozitív hatása a társadalmi értékvaltozásban is megjelenik és a periférikus területek felzárkózását eredményezi
- figyelembe veszi az Országos Fejlesztési Koncepció (OFK) „befektetés a gazdaságba” prioritáscsoportot, mely a sportgazdaság területén is hasonló fejlesztési eredményeket indukál.
- az Országgyűlés Területfejlesztésre vonatkozó határozatainak Országos Területfejlesztési Koncepcióval (OTK) összhangban hozzájárul a területi felzárkózás sikerességéhez, ezzel csökkenti a régió belüli és régiók közötti fejlettségbeli különbségeket
- az UMFT alábbi prioritásaival van összhangban:
 - 1. prioritása: A gazdaság fejlesztése („innovatív, tudásalapú gazdaság megteremtése”, „humán-infrastruktúra fejlesztés”)
 - 3. prioritása: Társadalom megújulása („alkalmazkodóképesség javítása”, „minőségi oktatás és hozzáférése biztosítása mindenkinek”, „egészségmegőrzés, társadalmi befogadás és részvétel”)
 - 5. prioritás: Területfejlesztés („az elmaradott térségek felzárkóztatása”).

A rendszerváltással átalakult a gazdaságunk, ami a sport „piacosítását” eredményezte. Így mind újabb és újabb elvárásoknak kell megfelelni a sport területén. A sportszervezetek működési feltételei megváltoztak, a sportegyesületek és

szakosztályok valamint a sportesemények esetében csökkent az állami támogatás mértéke, növekedett a szponzorálásból és az egyéb marketing munka eredményeként realizálandó ületi eredmény.

Hazánk gazdasági aktivitásának erősödésével – reményeink szerint- egyre több forrás jut majd a sportra, a szakosztályok működésére, sporteseményekre, ami egyre több sportszervezet, szakosztály, sportvállalkozás működését teszi lehetővé, de legalább is a jelenleg meglévők működését teheti életképesebbé. Várhatóan a gazdaság nagyobb összegeket fog invesztálni az oktatás és a sport területére is, ezáltal megnő az igény a korszerű ismeretekkel és kompetenciákkal rendelkező sportvezetők, sportmenedzserek, sportdiplomáták iránt, akik képesek innovatív együttműködést kialakítani a gazdasági és a non-profit szervezetek között, akik a széleskörű testkulturális, gazdasági és idegen nyelvi ismereteinek birtokában képesek a sportgazdaság területén sikeresen tevékenykedni.

Az innováció megvalósulása hozzájárulhat nem csak az egészségtudatos társadalom megszilárdításához, a szakképzett munkaerő képzéséhez, de közvetett úton nélkülözhetetlen a szerepe a területi egyenlőtlenségek csökkentésében, a vidék megtartó képességének erősítésében.

Nagyon fontos lehet a szerepe az életminőség javításában, az életszínvonal növelésében, és kiemelt jelentőséggel bír a külföldi tőkebefektetés vonzásában, a sport területén működő sportvállalkozások versenyképességének növelésében, a sportágak népszerűsítésével a versenysport, élsport utánpótlás biztosításában.

Konklúzió:

- Napjainkban az innovatív gondolkodás és együttműködés egyre nagyobb szerepet tölt be a hazai kkv-k, multinacionális cégek versenyképességének növelésében. A versenyképesség fontos elemeként az együttműködést jelöli meg Katona (2000), mely több szinten értelmezhető, a témánk vonatkozásában elsősorban a regionális szintre kell a hangsúlyt helyezni. Különösen jelentős ez az innováció a szabadidő területén, ahol a különböző érdekcsoportok (média, oktatási intézmények, sportegyesületek és szakosztályok, önkormányzatok és térségi szereplők, lakossági csoportok, kormányzati szervek, a sport területén működő multinacionális cégek és kkv-k) együttműködése a partnerség különböző formáiban valósul meg, mint például a kooperáció és a konzorcium.
- A különböző profilok lehetővé teszik és igénylik az innovációs tartalmat, mely sikerességet biztosít a benne szerepet játszó alacsony innovációs potenciállal rendelkező résztvevők számára is. Így a sikertényező multiplikátor hatása tapasztalható és ez megjelenik a partnerek eredményeiben.
- A szabadidős rendezvények hatásai olyan társadalmi értékeket is magukban foglalnak, mint az emberek egészségi állapotának javulása, az egész-

ségtudatos magatartás elterjesztése, életformában bekövetkező pozitív irányú változások.

- A szabadidős nagyrendezvények eredményeiként fogható fel az együttműködés gazdaságra, társadalomra gyakorolt szinergiahatása, mely a vidéki térségek felzárkózását segítheti elő.

Felhasznált irodalom:

Magyar Értelmező Kéziszótár. Akadémia Kiadó, Bp. 1989.

Kovács Tamás Attila (1999): Rekreáció irányzatai. Budapest, III. Országos Sporttudományi Kongresszus, március 5–6. (előadás)

Szabó Ágnes (2005): A szabadidősport társadalmi jelentősége és az egyetemi hallgatók sportpreferenciái. Marketing & Menedzsment 2005/2.39–48. p.

Physical Activity Fundamental to Preventing Disease (2002). U.S. Department of Health and Human Services Office of the Assistant secretary for Planning and Evolution. June 20. www.cdc.gov/healthyplaces/articles.htm, 2004. áprilisi tartalommal

Nicolas Staines-Isolde Prince-David Oliver: The Economic Impact of Physical Activity in Ontario. In: www.linea.ca/lin/recource/htmi/econom.htm, 2003. decemberi tartalommal

Sport XXI. Nemzeti Sportstratégia. 2007-2020.

Katona Mária (2000): Marketing. Dinasztia Kiadó. Budapest. 61–65. p.